

KİTAP, zekayı kibarlaştırır!

Cemil Meriç
(1916 - 1987)

CEMİL MERİÇ

*İzm'ler idraklerimize giydirilen deli gömlekleri. İtibarları menşe'lerinden geliyor. Hepsi de Avrupalı.

*Düşünenin görevi: insanından kopan, tarihini unutan ve yolunu şaşırان aydınları irşada çalışmak, kızmadan, usanmadan irşat. Gerçek sanat ayırmaz, birleştirir.

*Aydın olmak için önce insan olmak lazım. İnsan mukaddesi olandır. İnsan hırlaşmaz, konuşur, maruz kalmaz, seçer. Aydın, kendi kafasıyla düşünen, kendi gönlüyle hisseden kişi. Aydını yapan: "uyanık bir şuur, tetikte bir dikkat ve hakikatin bütünü kucaklamaya çalışan bir tecessüs."

*Kelimeleri tarif etmeden girişilecek her tartışma kısır kalmağa mahkum.

*Düşünce şüphyle başlar. Düşünce, tezatlarıyla bütündür. Zıt fikirlere kulaklarımızı tıkamak, kendimizi hataya mahkum etmek değil midir?

*Düşünmek, insan üzerinde düşünmek, mutlaka yasak bölgelerden birkaçına dalıp çıkmakla olur. Zaten demokrasi ve liberalizm yasak bölgeleri kaldırmak manasına gelir.

*Pamuk ipliğinden biraz daha sağlam tek bağ: düşünce birliği. O da rüzgarın her an tehdit ettiği bir kandil. Düşünce birliği, düşünen insanlar arasında olur.

*Gerici, ilerici... Düşünce hürriyeti bu mülevves kelimelerin esaretinden kurtulmakla başlar, düşünce hürriyeti ve düşünce namusu.

*Argo, kanundan kaçanların dili. Uydurma dil, tarihten kaçanların... Argo, korkunun ördüğü duvar; uydurma dil şuuruzluğun. Biri günahları gizleyen peçe, öteki irfanı boğan kement. Argo, yaralı bir vicdanın sesi; uydurma dil, hafızasını kaybeden bir neslin. Argo, her ülkenin; uydurma dil, ülkesizlerin.

*Kamus, bir milletin hafızası, yani kendisi; heyecanıyla, hassasiyetiyle, şuuruyla. Kamusa uzanan el namusa uzanmıştır.

*Kitaptan değil, kitapsızlardan korkmalıyız.

*Vatanlarını yaşamaz bulanlar, vatanlarını "yaşamaz"laştıranlardır.

*Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür.

*Biz ne kendimizi tanıyoruz, ne Avrupa'yı. Tarihimiz mühürü sökülmüş bir hazine.

*Gerçek bilgi, disiplinli ve denenmiş bir bilgidir.

*Gerçek aydın yabancı dil bilmese de olur, çok kitap okumasına da ihtiyaç yok. yeter ki ana dilini gerçekten bilsin.

*Kendini yığın haline getiren bir millet payidar olamaz. Tek kaygısı para olan bir yığın yaşayamaz.

*Birçokları kitabı ucuz olduğu için almaz. Düşünmez ki kitabın tek değeri okunmasındadır.

*Felaketimizin kaynağı kültür yokluğu.

*Hayatı anlamadan geçip gidiyoruz. Olgunlaşmak kalbin daha hassas, kanın daha sıcak, zekanın daha işlek, ruhun daha huzurlu olması demek. İçlerinde böyle bir canlılık, böyle bir hayat coşkuluğu duyanla dünyanın biricik hakimleridir.

*Her kitapta kendimizi okuruz. Kendimizle yatarız her kadında. Kitaplar, kadınlar, şehirler, metruk kervansaraylar gibi boş. Onları dolduran senin kafan, senin gönlün.

*Zeka rüzgarda unutulmuş mum, bencillik fanus. Senin fanusun yok. Ve şuurun hasta bir hayvanın korkularını aksettiren kırık bir ayna.

Cemil Meriç

12 Aralık 1916'da Hatay, Reyhanlı'da doğdu. Lise öğrenimini Hatay Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümüne girdi. Öğrenimini tamamlayamadan Hatay'a döndü. Bir süre ilkokul öğretmenliği ve nâhiye müdürlüğü, Tercüme Kalemî'nde reis muâvinliği yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Elâzığ Lisesi'nde Fransızca öğretmenliği yaptı (1942-1945). İstanbul Üniversitesi yabancı diller okulunda okutman olarak çalıştı (1946). 1955'te görme yeteneğini kaybetti. Fakat öğrencilerinin yardımıyla çalışmalarını ölümüne kadar sürdürdü. 1974 senesinde İstanbul Üniversitesi'nden emekli oldu. 13 Haziran 1987 günü İstanbul'da vefat etti.

Cemil Meriç'in ilk yazısı Hatay'da Yeni Gün Gazetesi'nde çıktı (1928). Sonra Yirminci Asır, Yeni İnsan, Hisar, Türk Edebiyatı, Yeni Devir, Pınar, Doğu ve Edebiyat dergilerinde yazılar yazdı. Cemil Meriç, gençlik yıllarında Fransızca'dan tercümeğe başladı. Honoré de Balzac ve Victor Hugo'dan yaptığı tercümelemlerle kuvvetli bir mütercim olduğunu gösterdi. Batı medeniyetinin temelini araştırdı. Dil meseleleri üzerinde önemle durdu. Dilin, bir milletin özü olduğunu savundu. Sansüre ve anarşik edebiyata karşı bir yazar ve düşünür olarak tanınmaktadır. Cemil Meriç'in eserlerinde toprağından kopan insanın trajedisi ve kendini bulma çabasının yanı sıra, Türk aydınlarının düştüğü amansız açmaz da bütün çıplaklığıyla gözler önüne serer.

Deneme Kitapları:

Mağaradakiler (1978), Bu Ülke (1985)

Günlük:

Jurnal (1992)

Diğer Kitapları:

Kırk Ambar (1980), Bir Facianın Hikayesi (1981), Sosyoloji Notları ve Konferanslar (1993)